

Aanzet tot advies aan het nieuwe kabinet

Waardevolle ouderenzorg in 2030

Vernieuwing en rust

Inleiding

LOC gaat aan het nieuwe kabinet, de Tweede Kamer en beleidsmakers een advies geven over de koers die de komende jaren nodig is om de ouderenzorg te vernieuwen. Zodat mensen die ondersteuning nodig hebben ook in de toekomst de juiste hulp krijgen. Daarbij gaan we uit van een visie op wat de samenleving te doen heeft. Het gaat daarbij niet alleen over de rol van zorgorganisaties. We willen ook aangeven hoe financiële rust voor onder andere de zorgorganisaties daarbij kan helpen.

Voor dit advies wil LOC graag weten wat er bij burgers, cliëntenraden, bestuurders en andere betrokkenen bij de zorg leeft over de toekomst van de ouderenzorg. Daarbij gaat het om vragen als:

- Wat verstaan jullie onder 'de vernieuwing die nodig is' in de samenleving?
- Welke rol heeft de zorgorganisatie daarin?
- Met welke vernieuwing zijn jullie nu al bezig?
- Hoe zou financiële rust voor de organisatie concreet cliënten en zorgmedewerkers kunnen helpen?

Op 10, 13 en 14 november a.s. organiseert LOC een aantal fysieke- en online bijeenkomsten met diverse deelnemers uit de samenleving en de ouderenzorg om het advies voor te bereiden en om te inventariseren welke mensen, organisaties en samenwerkingsverbanden het advies gaan steunen.

Deze notitie is bedoeld als gespreksnotitie. Zodat we aan de hand van deze notitie het gesprek kunnen voeren met elkaar. Er is alle gelegenheid om aan te vullen, te wijzigen of te schrappen.

Aanleiding

In Nederland wonen steeds meer mensen die op leeftijd zijn. Die ontwikkeling van vergrijzing en ontgroening zet zich de komende decennia versneld door. Senioren wonen veelal in hun eigen huis en krijgen daar zorg en ondersteuning zodra dat nodig is. Als zij het echt niet meer redden thuis is er het verpleeghuis. Daar tussenin zijn de mogelijkheden beperkt en vaak niet passend bij hun persoonlijke wensen en mogelijkheden.

We (degenen die deze notitie onderschrijven) zien aan alle kanten dat de bestaande systemen en manieren van organiseren hun grens hebben bereikt. LOC heeft dat in de visie 'Waardevolle zorg' al eerder aangegeven. Alles loopt vast. Grote landelijke programma's als IZA en WOZO leveren niet de gewenste resultaten op. Niet alleen in de zorg, maar ook in bouwen en wonen, in duurzaamheid zien we dat de bestaande oplossingen niet meer werken. De vraagstukken waar we voor staan kunnen we niet oplossen door meer van hetzelfde te gaan doen. Dan worden de doemscenario's die we in de zorg vaak horen waar: te weinig personeel, tekort aan geld, mensen die geen of onvoldoende hulp krijgen, mensen die alleen thuis zitten te vereenzamen.

Het is nu het moment om het radicaal anders te organiseren. Dat vraagt om integrale oplossingen. Daar willen we graag ons steentje aan bijdragen.

Toekomstvisie

We willen dat ieder mens een waardig en betekenisvol leven kan leiden. In iedere levensfase, ook op hogere leeftijd. En waardevolle relaties kan onderhouden met wie hem of haar dierbaar zijn. Dat zij activiteiten kunnen doen die zij graag ondernemen en die iets bijdragen aan hun welbevinden. En zo het gevoel hebben dat hun leven zin en betekenis heeft. Ook als zij lichamelijke of geestelijke beperkingen ervaren.

Woningen en de woonomgeving sluiten aan bij de elementaire behoeften van mensen, zoals veiligheid, geborgenheid en contact. Mensen uit de buurt of het dorp hebben vanaf het prille begin zeggenschap en eigenaarschap over de (ver)bouw van woningen, gebouwen, de inrichting van de buurt en de gewenste voorzieningen. Er is geen sprake van een blauwdruk. De overheid stimuleert, helpt en sluit aan bij wat mensen belangrijk vinden.

Verschillende bevolkingsgroepen wonen door elkaar: jong en oud, met en zonder zorg, met en zonder verstandelijke beperking, mobiel en minder mobiel, rijk en arm. De mensen vormen met elkaar een vitale leefgemeenschap, met volop variatie en verbinding. Daarnaast zijn er ook mogelijkheden om met meer ouderen in één gebouw

te wonen. Bijvoorbeeld als er zeer zware zorg nodig is of omdat mensen daarvoor kiezen. De woonomgeving is aantrekkelijk en nodigt uit tot ontmoeting. De mensen helpen elkaar, bekommeren zich om elkaar, er is wederkerigheid en zij kunnen hun eigen waarden naleven. Zij voelen zich onderdeel van de gemeenschap. Door de menselijke maat voelen zij zich betrokken en gewaardeerd. Er zijn zingevende activiteiten, en vele mogelijkheden om samen te werken en te bewegen. De gebruikte techniek sluit aan bij wat mensen graag willen.

Waar burgers het niet (met elkaar) kunnen oplossen is er hulp vanuit de overheid en (zorg)aanbieders. Die hulp is steeds op maat, laagdrempelig, zonder schotten en afgestemd op wat mensen nodig hebben. Of het nu om zorg, welzijn, wonen of andere levensgebieden gaat. Soms gericht op een persoon die hulp nodig heeft, soms op ondersteuning van de mensen eromheen. En soms op de leefgemeenschap als geheel. Thuis of in een geclusterde woonvorm. Zorg en ondersteuning zijn voor ieder mens anders. Steeds is er het goede gesprek over wat iemand nodig heeft om zijn leven vanuit zijn eigen waarden te kunnen leven. Hulp is niet pas beschikbaar wanneer iemand 'iets heeft'. Maar ook om te helpen je gezond te blijven voelen.

De woningen en de woonomgeving zijn duurzaam, flexibel en geschikt voor verschillende levensfasen. En ook voor verschillende samenlevingsvormen, die onderlinge ondersteuning mogelijk maken, door ouderen zelf, door mantelzorgers of andere bewoners. Er is veel ruimte voor gezamenlijke activiteiten en er is een diversiteit aan voorzieningen op uiteenlopende gebieden als welzijn, leren, ondernemen, natuur en recreatie, kunst en cultuur, sport en spel, daginvulling en zingeving.

Kortom: samen met de mensen uit de wijk, maar ook met woningcorporaties, bouwbedrijven, overheden, zorgorganisaties en bedrijfsleven willen we werken aan daadwerkelijk integrale oplossingen. Waarbij alle domeinen van het leven tellen, ieder mens van waarde is en we leefgemeenschappen creëren die in alle opzichten prettig om te leven zijn.

Van visie naar praktijk

Zoals gezegd lopen bestaande systemen vast. Een groot probleem om daar verandering in aan te brengen is dat mensen niet meer de zeggenschap en het eigenaarschap over hun leefomgeving en zorg ervaren. Dat moet veranderen. Want wanneer mensen eigenaarschap over hun lokale situatie ervaren, komen buurten en dorpen tot bloei. Er gaat ongekende kracht uit van zorgzame gemeenschappen.

Er zijn in het land tal van goede voorbeelden. Er zijn tal van welwillende, initiatiefrijke en actieve mensen, organisaties en samenwerkingsverbanden, die zich inzetten om de bovengenoemde toekomstvisie daadwerkelijk tot praktijk te brengen. Geef hen ruimte

en middelen. Stimuleer deze beweging. Dit leidt voor zowel individuen (jong en oud) als voor de samenleving als geheel tot meer waarde.

Daarvoor is het volgende nodig:

- Versterken eigenaarschap van burgers door de zeggenschap over zorg en hulp wettelijk te borgen. Inwoners krijgen onder andere initiatiefrecht om te bepalen hoe zorg en hulp in hun wijk/dorp is geregeld. Zij krijgen daar onafhankelijke ondersteuning bij.
- Elke wijk krijgt een buurt-/dorpsondersteuner die wordt aangestuurd door de wijk, waar nodig schakelen zij andere professionals in.
- Professionele zorg- en welzijnsorganisaties nemen een faciliterende houding aan. Zorg en ondersteuning die zij bieden is steeds laagdrempelig, zonder schotten en afgestemd op wat mensen nodig hebben.
- Burgers beschikken over een onafhankelijk loket dat 24/7 telefonisch en digitaal bereikbaar is en dat wegwijs maakt en helpt in de volgende stap bij een hulpvraag.
- Financiering van zorg en hulp is volgend op de manier waarop dit lokaal wordt georganiseerd.

Wat vraagt dit van alle betrokkenen?

Burgers/cliënten/naasten

- Blijven zoeken naar eigen kracht en benutten talenten
- Samen met andere burgers aangeven bij gemeente, (zorg)organisaties wat zij belangrijk vinden
- Nadenken wat je zelf, met naasten en/of met de buurt kunt organiseren.

Buurten/wijken

- Als wijk/buurt verenigen om een stem te laten horen richting gemeente en (zorg)organisaties
- Oprichten van een burgerraad die ophaalt wat er leeft in de wijk en dat bij beleidsmakers neerlegt.

(Zorg)organisaties

- Een strategische visie ontwikkelen op hoe ze over vijf jaar de samenwerking in de wijk met burgers en andere zorg- en welzijnsorganisaties hebben georganiseerd.
- Zorgen dat mensen die in de zorg werken maximaal tijd kunnen besteden aan hun eigenlijke werk.
- Netwerken vormen met andere (zorg)organisaties en burgers
- Lokale inbedding van de zorgorganisatie
- Zorg organiseren voor mensen die kwetsbaar zijn en zware zorg nodig hebben.

- Meerjarenafspraken maken met zorgkantoren/zorgverzekeraars over het aandeel van de zorgorganisaties in de regio in de beoogde vernieuwing enerzijds en de benodigde financiële rust anderzijds

Cliëntenraden

- De praktijkverhalen van mensen die zorg nodig hebben en naasten ophalen en met bestuurders bespreken
- Nagaan of de afgesproken veranderingen praktijk zijn in de organisatie en dat bespreken met de bestuurders.
- Zorgorganisaties aanspreken op hun toekomstvisie en strategische koers, welke resultaten zijn er gehaald etc.

Verzekeraars en Zorgkantoren

- Meerjarenafspraken maken met zorgorganisaties over het aandeel van de zorgorganisaties in de regio in de beoogde vernieuwing enerzijds en financiële rust (tariefzekerheid) anderzijds.
- Werken aan een bekostigingsmodel dat zorgorganisaties faciliteert en stimuleert om hun rol te pakken in de beoogde vernieuwing, in plaats van het maken van productie.
- De meerjarenvizie waarmaken zie verzekeraars/zorgkantoren in juni 203 hebben vastgesteld

Gemeenten

- Regie nemen en doorzettingsmacht gebruiken om belemmeringen weg te nemen om geschikte woningen te kunnen realiseren, die aansluiten bij de wensen van burgers.
- Opkomen voor de kwetsbaren. Door in wijken en dorpen waar het eigenaarschap niet tot stand komt de helpende hand te bieden.
- Visie op zorg voor ouderen en mensen met chronische ziektes. Hoe en wat gemeenten willen bereiken, inclusief gezonde leefomgeving, welzijn/welbevinden

Politiek/Landelijke overheid

- Vertrouwen geven aan welwillende, initiatiefrijke en actieve burgers, zorgorganisaties en samenwerkingsverbanden en aanvaarden dat er verschillen ontstaan tussen wijken.
- Regelen dat de wet- en regelgeving zo wordt aangepast dat de zeggenschap bij burgers komt te liggen en zij daar ook bij gefaciliteerd worden;
- Verleggen van geldstromen zodat vernieuwende initiatieven een kans krijgen.

Advies aan het kabinet

- Om onze samenleving met zorg voor elkaar en in aanvulling daarop maatwerk per persoon te realiseren vraagt nauwe samenwerking van alle betrokkenen. Stimuleer positieve ontwikkelingen en geef heldere kaders mee. Zorg voor financiële rust bij onder meer zorgaanbieders, aanbieders sociaal werk en woningcorporaties om de komende vijf jaar de omslag zoals bovenstaand geschetst te maken.
- Actieonderzoek bij aansprekende initiatieven is helpend om te volgen hoe de gewenste ontwikkelingen tot stand komen en met elkaar te leren van faal- en succesfactoren.

Wij vragen het kabinet dringend om vanuit een toekomstvisie aan de ouderenzorg te werken. Dat vraagt ferme keuzes en duidelijkheid voor de komende jaren zoals hierboven aangegeven. Waarbij we van marktwerking naar keuzes bij de burgers gaan. Er is geen alternatief. Anders komen alle doembeelden uit. Met schaarste, mensen die tussen wal en schip raken. Laten we dat met elkaar voorkomen en zorgen dat we een samenleving creëren waar mensen goed oud kunnen worden, ook als zij zorg en ondersteuning nodig hebben.